

B. Terminologie lingvistică

DIN ISTORIA METALIMBII SLAVISTICII ROMÂNEȘTI

(II. Termeni pentru paleoslavă)

VICTOR VASCENCO

Continuînd studiul exprimării metalingvistice ¹ a unora din principalele concepte ale slavisticii românești, privită evolutiv (o perioadă mai veche, în care domină preocupările de ordin practic, și una mai nouă, începînd cu anii '70 din secolul trecut, cînd filologia slavo-română se constituie ca știință), vom examina în articolul de față și în continuarea lui ², sub raportul originii, formării și „funcționării” lor contextuale, termenii pentru paleoslavă și slavonă. Cea din urmă, slavona, a jucat un rol important nu numai în istoria culturii spirituale a slavilor, în special în istoria respectivelor limbi literare, ci, după cum se știe, și în viața societății noastre, fiind, timp de mai multe veacuri, limba cancelariei, a culturii și a bisericii românești.

De fapt, nu este vorba de două limbi diferite, ci de termeni folosiți pentru a denumi două ipostaze ale uneia și aceleiași limbi scrise cu caracter liturgic și, pentru o anumită perioadă, cu caracter literar panslav, parțial panesteuropean. Modelată după greaca literară, mai ales sub raport sintactic ³, deci artificială ⁴ într-un anumit sens, această limbă n-a fost niciodată vorbită de popor ⁵ (deși în anumite sfere — științifice, diplomatice ș.a. — a

¹ Asupra problematicei studiilor metalingvistice și a metodei de care ne călăuzim v. partea introductivă a studiului precedent: *Din istoria metalimbii slavisticii românești (I. Termeni pentru familia limbilor slave)*, în Rsl, XVII (1970). Despre unele aspecte teoretice ale problemei v., de asemenea: Victor Vascenco, *Asupra unor probleme de terminologie lingvistică și teorie lexicografică*, în SCL XX (1969), 6, p. 637—646; Id., *Cu privire la traducerea unei metalimbi (Procedee de redare în limba română a terminologiei lingvistice rusești)*, în AUB (Limbi slave), an. XVIII (1969), p. 23—32.

² Vezi *Din istoria metalimbii slavisticii românești (III. Termeni pentru slavonă)*, în Rsl., XIX (1972).

³ Aplicînd metoda transformațională la domeniul sintaxei paleoslave, unii cercetători ajung la concluzia că structura de suprafață din vechea slavă se dovedește a fi atît de penetrabilă, încît în acest domeniu aproape că nici nu se poate vorbi de un element slav originar. Vezi, în acest sens, H. Birnbaum, *Obščeslavjanskoe nasledie i inozazyčnye obrazcy v strukturnykh raznovidnostjach staroslavjanskogo predloženiija*, în „American Contributions to the Sixth International Congress of Slavists, Prague, 1968, August 7—13”, Volume I, Mouton, The Hague, 1968, pp. 1—35.

⁴ Al. Rosetti, *Istoria limbii române de la origini pînă în secolul al XVIII-lea*, București, 1968, p. 301.

⁵ Cf. Nicolaus van Wijk, *Geschichte der altkirchenslavischen Sprache*, erster Band, Berlin und Leipzig, 1931 (resp. ed. rusă: *Istoriia staroslavjanskogo jazyka*, Moscova, 1957, p. 17).